

АЛЬТЕРНАТИВНІ ПІДХОДИ ДО ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ПОДАТКОМ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ

ALTERNATIVE APPROACHES TO LEGAL SUPPORT FOR TAXATION OF SPECIAL TERRITORIAL COMMUNITIES WITH CORPORATE INCOME TAX

Солдусова А.В., аспірантка кафедри публічного права
Державний податковий університет

В статті зроблено аналіз правового забезпечення спеціальних режимів оподаткування технологічних парків, індустріальних парків, як альтернативного способу оподаткування окремих галузей податком на прибуток підприємств.

У випадку податку на прибуток підприємств держави зазвичай переслідують розвиток окремих галузей економіки чи підвищення економічної активності шляхом підтримки малого та середнього бізнесу. Інколи спроби створення подібних режимів призводять до надмірних викривлень або зловживання пільгами. Але і надалі продовжують з'являтися окремі податкові режими пов'язані з функціонуванням технологічних парків, вільних економічних зон, індустріальних парків, наукових парків та ін.

Основна увага в статті приділена оподаткування діяльності резидентів технологічних парків та їхніх аналогів та на розуміння правового регулювання таких структур спрямованих на розвиток та впровадження інновацій в Україні.

Відзначено, що податкові стимули можуть бути вирішальними у випадку справді значних податкових переваг які отримують резиденти технологічних парків, вільних економічних зон, наукових парків, індустріальних парків, але у порівнянні з іншими вигодами які можуть надаватися в межах таких спеціальних податкових режимів.

Зроблено висновок, що правове регулювання оподаткування актуальних сьогодні індустріальних парків можна розглядати як локальну, комплексну альтернативу оподаткуванню податком на прибуток підприємств оскільки вміщує в себе елементи подібні до спрощеної системи оподаткування, ПнВК, і ВЕЗ, але при цьому залишає вимоги до здійснення необхідних облікових та звітних процедур щодо ПНПП, ПДВ та інших податків. При цьому ІП не варто вважати спеціальним податковим режимом у широкому значенні цього поняття оскільки включає до нього застосовується широке коло нормативно правових актів, крім ПКУ, якими встановлюються як переваги так і обмеження такого правового режиму.

Ключові слова: альтернативні системи оподаткування, індустріальні парки, технологічні парки, податок на прибуток підприємств, об'єкт оподаткування.

The article analyzes the legal support for special regimes of taxation of technology parks, industrial parks, as an alternative way of taxing certain industries with corporate income tax.

In the case of corporate income tax, states usually pursue the development of certain sectors of the economy or increase economic activity by supporting small and medium-sized businesses. Sometimes attempts to create such regimes lead to excessive distortions or abuse of benefits. However, separate tax regimes related to the functioning of technology parks, free economic zones, industrial parks, science parks, etc. continue to appear.

The main focus of the article is on the taxation of the activities of residents of technological parks and their counterparts and on understanding the legal regulation of such structures aimed at the development and implementation of innovations in Ukraine.

It is noted that tax incentives can be decisive in the case of really significant tax advantages received by residents of technology parks, free economic zones, science parks, industrial parks, but in comparison with other benefits that can be provided within such special tax regimes.

It was concluded that the legal regulation of the taxation of industrial parks, which is relevant today, can be considered as a local, complex alternative to taxation with the income tax of enterprises, since it contains elements similar to the simplified taxation system, PnVK, and VEZ, but at the same time leaves the requirements for the implementation of the necessary accounting and reporting procedures regarding PNPPT, VAT and other taxes. At the same time, IP should not be considered a special tax regime in the broad sense of this concept, since it includes a wide range of regulatory legal acts, except for the PKU, which establish both the advantages and limitations of such a legal regime.

Key words: alternative taxation systems, industrial parks, technology parks, corporate income tax, object of taxation.

Постановка проблеми. Значна кількість зауважень щодо податку на прибуток підприємств часто пов'язана із складністю визначення об'єкта оподаткування та відмінностями податково-правового значення одного і того ж об'єкта за різних юридичних обставин. Крім того навіть щодо визначення суб'єкта (платника податків) продовжуються дискусії. Адже юридична особа може не завжди однаково розглядатися у відмінних за своїм змістом правовідносинах.

Метою роботи є дослідження спеціальних територіальних структур як альтернативний комплексний підхід для оподаткування окремих галузей податком на прибуток підприємств.

Аналіз досліджень та публікацій. Взагалі оподаткуванню податком на прибуток підприємств були присвячені праці багатьох вчених з фінансового та податкового права. Зокрема це праці Касьяненко Л., Кучерявенка М., Новицького А., Аністратенко Ю. Ці дослідження вже принесли значний внесок у розуміння даної проблематики, разом з тим менш дослідженим залишилося питання альтернативних підходів щодо оподаткування окремих галузей податком на прибуток підприємств.

Вклад основного матеріалу. Основним питанням яке намагаються вирішити усі дослідники у пошуку аль-

тернатив є забезпечення рівномірного розподілу соціального блага та спрощення процедур пов'язаних з виконанням податкового обов'язку з одного боку, а з іншого активізація регулюючої функції податків. У випадку податку на прибуток підприємств держави зазвичай переслідують розвиток окремих галузей економіки чи підвищення економічної активності шляхом підтримки малого та середнього бізнесу. Інколи спроби створення подібних режимів призводять до надмірних викривлень або зловживання пільгами. Але і надалі продовжують з'являтися окремі податкові режими пов'язані з функціонуванням технологічних парків, вільних економічних зон, індустріальних парків, наукових парків та ін.

Так раніше А. Продіус та О. Скакун досліджували зміст та сутність технологічних парків [1; 2]. Нас же цікавить, у першу чергу оподаткування діяльності резидентів таких парків та їхніх аналогів що не можливо буде окреслити без розуміння правового регулювання таких структур спрямованих на розвиток та впровадження інновацій в Україні. У своїх дослідженнях значна кількість вчених звертають увагу на потреби додаткових податкових стимулів для того щоб провадити діяльність у технопарках, індустріальних парках та наукових парках. Зокрема,

у дослідженнях правового регулювання територіальних податкових пільг А. Д. Кобильнік [3], були виокремлені території спеціальних зон, які характеризуються специфічним податковим режимом. О. А. Єрмакова досліджуючи розвиток державної інноваційної політики України у порівнянні з програмними документами ЄС та досвідом держав ЄС підкреслює також необхідність податкових пільг та інших податкових стимулів для здійснення інноваційної діяльності, зокрема, і технологічних парків як одного з елементів реалізації такої політики [4, с. 92]. А. М. Пахолок звертає увагу на податкове стимулювання та підтримку інноваційної діяльності у сфері сільського господарства [5]. Так прискорена амортизація розглядається А. М. Пахолоком як інструмент лізингових операцій, що є одним з шляхів відновлення розвитку агропромислового комплексу країни (ст. 18 Закону України «Про фінансовий лізинг» від 16 грудня 1997 р. № 723/97-ВР) [5].

Є й такі вчені що визначають такі податкові стимули другорядними. Так, Г. Гендлер своєму дослідженні [6], не відділяючи інвестиційну діяльність від інноваційної діяльності, вважає, що податкові пільги мають другорядне значення [7, с. 422].

І перші і другі мають рацію у тому що податкові стимули можуть бути вирішальними у випадку справді значних податкових переваг які отримують резиденти технологічних парків, вільних економічних зон, наукових парків, індустріальних парків, але у порівнянні з іншими вигодами які можуть надаватися в межах таких спеціальних податкових режимів.

І. В. Лещук [8] досліджуючи податкові та митні інструменти що використовуються у технологічних парках та ВЕЗ у контексті просторової форми організації бізнесу, робить висновок що досвід створення та функціонування СЕЗ і технологічних парків розвитку в Україні свідчить, що їх можливості були дещо перебільшені. Таким чином І. Лещук вважає що у сучасних умовах зазначені інституції потребують більш виваженої системної державної підтримки.

В Україні вже є спеціальні податкові режими які спрямовані на розвиток малого та середнього бізнесу (спрощена система оподаткування, Дія Сіті (не визначено в ПКУ як спеціальний податковий режим)) проте це намагання за рахунок лише самих податків створити ситуацію творчого руйнування (творче руйнування та теорія підприємництва Шумпетера [9] являються теоретичним підґрунтям для розуміння ідеї інноваційної економіки). Але самостійно регулююча функція податків досі найкраще реалізовувалася у стримуванні різних видів діяльності та збереженні статус кво, а тому альтернативні до ПнПП податкові режими можуть розглядатися також у серед комплексних правових інструментів для стимулювання окремих галузей та напрямків розвитку економіки.

Технологічні парки є популярним інструментом для стимулювання розвитку різних галузей економіки який використовується у всьому світі [10]. Поняттям технопарки сьогодні також часто спекулюють у державах що розвиваються. Так наприклад, більшість держав на пострадянському просторі мають досвід створення технопарків. Водночас відомі технопарки які стали прототипами того локомотива розвитку економіки присутні переважно у розвинених державах. Однак для того що потрібно розуміти під технологічним парком є складним питанням. Адже існує низка класифікацій і з точки міжнародного досвіду і власного українського досвіду. Тим більше що у ПКУ міститься згадка про індустріальні парки, але немає поняття технологічних парків. Водночас закон який передбачає їх створення містить поняття технологічний парк (технопарк) – юридична особа або група юридичних осіб (далі – учасники технологічного парку), що діють відповідно до договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів

з метою створення організаційних засад виконання проєктів технологічних парків з виробничого впровадження наукоємних розробок, високих технологій та забезпечення промислового випуску конкурентоспроможної на світовому ринку продукції [10]. Однак у преамбулі цього ж Закону окреслено на які саме технологічні парки розповсюджується його дія.

Попри відмінність нормативного та наукового підходів до визначення поняття, технопарк, пов'язаний з виробництвом, можна назвати «індустріальним парком», пов'язаний з наукою – «науково-дослідний парк» і тп. Якщо звернутися до Закону України про індустріальні парки то до їх складу можуть входити наукові парки. Ніби таким чином поняття індустріального парку є ширшим за науковий парк. Згідно з визначенням Міжнародної асоціації наукових парків [11], науковий парк – це організація, якою керують спеціалізовані професіонали, основна мета яких – збільшити багатство своєї громади шляхом сприяння культурі інновацій та конкурентоспроможності асоційованого бізнесу та заснованих на знаннях установ. Щоб забезпечити досягнення цих цілей, Науковий парк стимулює та керує потоком знань та технологій серед університетів, науково-дослідних установ, компаній та ринків, – це все сприяє створенню та зростанню компаній, що базуються на інноваціях, через інкубаційні процеси та ефект “spin off”, а також надає інші послуги з доданою вартістю [12]. Водночас там же зазначається що вирази «технопарк», «технополіс», «науковий парк» і «дослідницький парк» охоплюють широке поняття і є взаємозамінними в цьому визначенні. Для позначення всіх цих виразів використовується акронім STP (науково-технологічний парк).

Світовий досвід розвитку технопарків зводиться до трьох моделей – американської, японської, і змішаної. В американській моделі виділяються три підтипи [12]: 1) «наукові парки», вони мають тісним взаємозв'язком з університетом, а також в них зосереджені висококваліфіковані кадри і великі обсяги наукоємних досліджень, з метою створення наукоємних технологій; 2) «дослідні парки», їхня відмінність від наукових парків полягає в тому, що розробляються технології тільки до стадії прототипу; 3) «інкубатори» (в США та інноваційні центри (у Великобританії і Західній Європі), вони відрізняються від попередніх підтипів тим, що університети надають за орендну плату, що виникають фірмам землю, приміщення, доступ до лабораторного обладнання та послуг. У ОЕСР [13], наприклад, технопарки класифікують за рівнем розвитку інфраструктури на технопарки з розвинутою інфраструктурою, технопарки з не сформованою інфраструктурою та віртуальні технопарки.

Таким чином подальше заглиблення у розуміння того що спільного між технологічними парками, індустріальними парками, науково-дослідними парками приводить нас до кластерних структур [14] з таким же неоднозначними підходами до їх класифікації, що неодмінно віддає нас від їх розгляду як спеціального податкового режиму. Тому на даному етапі проведемо знак тотожності між поняттями технологічний парк, індустріальний парк, науковий парк і зосередимося на становленні їх правового регулювання в Україні що дозволить скласти більш системний погляд на оподаткування резидентів таких парків.

Першим в сучасній історії України було сформовано правове регулювання технопарків. Так у липні 1999 р. було прийнято ЗУ «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків», який встановлював правові засади створення та державної реєстрації технологічних парків а також визначав податкові ті інші гарантії для резидентів технопарків. На податкові органи також покладалося завдання контролю за дотриманням резидентами технопарків відповідних правових режимів. Тут слід відзначити що технопарки були «віртуальними» тобто не завжди обмежувалися чітко визначеною територією.

ріслю. Як про це відзначав у своїх працях М. Д. Василенко (він є одним з засновників та уповноваженою особою ТОВ Технологічний Парк Український Мікробіологічний Центр Синтезу та Новітніх Технологій [15]) досвід роботи українських технологічних парків показав, що для їх діяльності більше підходить варіант, коли будується віртуальний технопарк – технопарк «без стін» [16]. Тому шістьнадцять українських технопарків, які створені на основі договору про спільну діяльність і зазначені у профільному законі [17], є віртуальними. З іншого боку, це додатково зумовлювалося тим, що в Україні пільги поширюються не на весь технопарк, а тільки на конкретний інноваційний проект, який пройшов державну реєстрацію. Тоді набирає значення у діяльності технопарку керівний орган технологічного парку [18, с. 424].

У першій редакції (загалом було прийнято 10 редакцій) Закон про технопарки регулював діяльність усього трьох технопарків які згадувалися у назві цього закону. Резиденти цих трьох технопарків отримали можливість звільнення від сплати ПДВ та мита при ввезенні на митну територію України товарів, робіт та послуг необхідних для здійснення інноваційної діяльності у рамках проектів технопарку, крім того ПнПП та ПДВ що вони мали сплатити з діяльності в рамках технопарку зараховувався на рахунок технопарку для подальшої роботи технопарку. Тобто ПнПП разом з ПДВ тут мали накопичувальний ефект для інвестування в інноваційну діяльність у межах режиму технопарку подібно до тієї ролі яку переслідують прихильники ПнВК. Далі із збільшення кількості технопарків з'явилися і положення про відповідальність за порушення пов'язані із використанням коштів зі спеціальних рахунків (на такі рахунки зараховувалися ПДВ та ПнПП які резиденти технопарків мали б сплачувати до бюджету за загальною системою оподаткування) резидентів технопарків. Водночас як справедливо відзначає І. М. Федоровська інтерес з боку промислових підприємств до технопарків був викликаний в першу чергу податковими пільгами, і багато учасників парків використовували їх для вибудовування нелегальних схем по мінімізації оподаткування. В результаті замість того, щоб вивчати кожний окремий випадок податкового шахрайства, в березні 2005 року з ініціативи Кабінету міністрів пільги для технопарків були скасовані разом з привілеями для вільних економічних зон і територій пріоритетного розвитку [19]. Проте у 2006 році було поновлено податкові пільги (субсидії) з ПДВ та ПнПП та дозволено прискорену амортизацію для резидентів технопарків. При цьому найбільш вагомими субсидіями тут вважалися ПДВ та ввізне мито. Оскільки більшість технопарків були віртуальними то могло спостерігатися різне співвідношення місцевих податків на різних територіях які застосовувалися до діяльності резидентів одного і того ж технопарку у рамках інноваційних проектів.

На сьогодні кількість технологічних парків окреслена законом залишається незмінною з 2012 року і потенційно буде скорочуватися через завершення терміну на який вони створювалися. Альтернативою технопаркам мали стати наукові парки, діяльність яких регулювалася Законом України «Про наукові парки». Згідно з цим Законом науковий парк це юридична особа, що створюється у формі господарського товариства, яке повинно мати у складі учасників не менше одного закладу вищої освіти та/або наукової установи [20]. У межах наукового парку резиденти (учасники проектів) могли отримати державну підтримку у вигляді державного замовлення на наукову продукцію, дешеву оренду нерухомості (майнові комплекси та земельні ділянки закладів вищої освіти) та звільнення обладнання передбаченого проектом від сплати ввізного мита у порядку, встановленому Митним кодексом України проте про податкові стимули сказано побіжно. Подібні пільги для наукових установ та ЗВО передбачено

і згідно з ч. 2 ст. 47 ЗУ «Про наукову і науково-технічну діяльність»: державні наукові установи та заклади вищої освіти звільняються від сплати ввізного мита та податку на додану вартість з наукових приладів, обладнання, запасних частин і витратних матеріалів до них, реактивів, зразків, наукової літератури в паперовому та електронному вигляді, що ввозяться в Україну для забезпечення власної наукової та науково-технічної діяльності (крім підкацизних товарів) [21]. Тобто науковий парк не передбачав якихось серйозних податкових переваг у порівнянні з технопарками проте його створення має переслідувати інноваційну діяльність з обов'язковим залученням закладів вищої освіти. Водночас Закон України «Про інноваційну діяльність» [22] серед принципів державної інноваційної політики визначає фінансову підтримку, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності. Саме тому подальшою віхою розвитку ідеї інноваційного розвитку стали індустріальні парки (це по суті один з підвидів технопарків, який має яскраво виражену територіальну складову, тобто фізично обмежений простором певної місцевості). Так у Законі про індустріальні парки було передбачено що наукові парки можуть розташовуватися в індустріальних парках.

Варто сказати що дослідження правового регулювання індустріальних парків часто проводяться у відриві від технопарків і багато дослідників аналізуючи міжнародний досвід наводять широку палітру подібних або тотожних організацій називаючи їх у одних випадках аналогами технопарків, а в інших індустріальних парків. Ми наполягаємо на тому що ІП є синонімом технопарку проте в силу вітчизняного досвіду правового регулювання (часто негативного) ці поняття намагаються розвести як протилежні. Так дослідження проблематики ІП займалися С. І. Лесарь, І. О. Башинська, В. В. Галасюк. При цьому в іноземних публікаціях часто можна зустріти синонімічний ряд із парків наукових, технологічних, індустріальних.

За даними Міністерства економіки станом на 01.01.2023 до Реєстру індустріальних (промислових) парків (далі – Реєстр) включено 60 індустріальних парків (далі – ІП). Зокрема, протягом 2022 року було створено 14 індустріальних парків. Згідно з поданими звітами найвищий рівень забезпечення інженерно-транспортною інфраструктурою наявний у 8 ІП (Соломоново, Мироцьке, Вінницький, Вінницький кластер холодильного машинобудування, Ланнівський, Спарроу Парк Львів, Л-Таун, Біла Церква). Всі інші ІП, особливо на Заході України, мають низьку готовність і перебувають лише на етапах початку робіт зі створення інфраструктури й облаштування території. Усього в індустріальних парках створено 935 робочих місць [23]. Територіальна прив'язаність індустріальних парків дозволяє реалізовувати інноваційні проекти в межах чітко окреслених територій що має потенціал для розвитку територій за рахунок впровадження нових технологій. Так для набуття статусу учасника індустріального парку суб'єкт господарювання має виконати дві умови:

1) укласти з керуючою компанією договір про здійснення господарської діяльності у межах індустріального парку;

2) набути права на земельну ділянку на підставах та в порядку, встановлених земельним законодавством України, та/або на інший об'єкт (частину об'єкта) нерухомого майна у межах індустріального парку [24].

Згідно Закону України «Про індустріальні парки» учасникам та керуючим компаніям індустріальних парків передбачено надання податкового та митного стимулювання відповідно до законодавства. Та все ж податкове стимулювання простежується за галузевим принципом у контексті оподаткування ПнПП учасників ІП. Так, відповідно до ч. 142.4. ст. 142 Податкового кодексу України звільняється від оподаткування прибуток учасника індустріального парку, включеного до Реєстру індустріальних

парків, від здійснення господарської діяльності у сферах переробної промисловості, у сфері збирання, оброблення й видалення відходів; відновлення матеріалів, крім захоронення відходів, або науково-дослідної діяльності виключно на території (в межах) індустріального парку, протягом 10 послідовних років, починаючи з першого числа першого місяця календарного кварталу, що визначений платником податку – учасником індустріального парку у поданій ним до контролюючого органу за місцем реєстрації такого платника податку складеній у довільній формі заяві про використання права на застосування передбаченого цим пунктом звільнення, але не раніше дня подання такої заяви [25]. Застосування визначених цим пунктом правил оподаткування допускається за умови, що учасник індустріального парку матиме статус такого учасника впродовж не менше 10 років і протягом цих 10 років:

- здійснює господарську діяльність виключно на території і в межах індустріального парку. Для підтвердження статусу учасника індустріального парку використовуються дані з Реєстру індустріальних парків;

- не нараховує і не виплачує дивіденди (прирівняні до них платежі) на користь власників корпоративних прав.

Загалом вимоги до учасників індустріальних парків у порівнянні з технопарками є більш чіткими та продуманими. А застосування податкових пільг є більш обмеженим і контрольованим. Водночас на відміну від наукових парків (які можуть бути учасниками ІІ) податкові стимули ІІ є більшими. Так само залишається вимога про те що сума вивільнених від оподаткування коштів (сум податку на прибуток, що не сплачуються до бюджету та залишаються у розпорядженні платника податку – учасника ІІ) спрямовується на розвиток діяльності учасника ІІ в межах такого ІІ. Порядок використання учасником індустріального парку вивільнених від оподаткування коштів на розвиток його діяльності в межах індустріального парку затверджується Кабінетом Міністрів України. Платник податку у податковій декларації з податку на прибуток підприємств за податковий (звітний) рік зазначає інформацію про використання чи невикористання суми вивільнених від оподаткування коштів у повному обсязі. У разі не використання таких сум коштів протягом року наступного за звітним податковим роком платник податків повинен буде нараховувати податкове зобов'язання шляхом подання уточнюючої декларації. Тобто встановлено що податкові вигоди учасник ІІ має використати протягом

1 року. Також учасники ІІ не звільнюються від вимоги дотримання правил трансферного ціноутворення щодо контрольованих операцій які оподатковуються окремо за загальними правилами.

Окрім пільг щодо ПнПП учасники ІІ також мають пільги з ПДВ, і в залежності від території розташування можуть мати пільги з місцевих майнових податків. Таким чином якщо не враховувати пільг щодо сплати інших податків окрім ПнПП то правовий режим оподаткування учасників ІІ подібний до ПнВК у частині накопичення ресурсів для розвитку господарської діяльності за рахунок відтермінування сплати податків до моменту виведення доходів за межі ІІ в другому випадку виплати на користь власників платника податків що користується ПнВК. Все ж ІІ за кількістю податкових пільг ближче до спрощеної системи оподаткування, але спрямований на впровадження інновацій та розвиток територій, а спрощена система оподаткування у свою чергу призначена для розвитку малого та середнього бізнесу. Якщо спрощена система оподаткування визначається як спеціальний податковий режим то пори наше спрощене застосування цього ж визначення до правового режиму технопарків та ІІ вони такими не є, оскільки поєднують у собі більшу кількість вимог та переваг що виходять за межі виключно податково-правового регулювання у порівнянні із спрощеною системою оподаткування. І якщо попередній підхід до правового регулювання технопарків(які були переважно віртуальними) себе дискредитував через зловживання податковими пільгами то ІІ є реновацією цього підходу із врахуванням минулих помилок та застосуванням локалізації розміщення учасників(резидентів) таких парків.

Висновок. Отже правове регулювання оподаткування актуальних сьогодні індустріальних парків можна розглядати як локальну, комплексну альтернативу оподаткуванню податком на прибуток підприємств оскільки вміщує в себе елементи подібні до спрощеної системи оподаткування, ПнВК, і ВЕЗ, але при цьому залишає вимоги до здійснення необхідних облікових та звітних процедур щодо ПнПП, ПДВ та інших податків. При цьому ІІ не варто вважати спеціальним податковим режимом у широкому значенні цього поняття оскільки включає до нього застосовується широке коло нормативно правових актів, крім ПКУ, якими встановлюються як переваги так і обмеження такого правового режиму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коленюк І., Скакун О. Розвиток технопарків в Україні: історія та проблеми становлення. *Науковий вісник ЧДІЕУ*. 2011. № 2(10). С. 9–15.
2. Продіус О. Інноваційний розвиток промисловості: реалії та перспективи. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 1. Т. 1. С. 106–109.
3. Кобильнік Д. А. Правове регулювання територіальних податкових пільг. *Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство*. 2001. Вип. 103. С. 69–70.
4. Єрмакова О. А. Інструменти державної інноваційної політики України в контексті впровадження європейського досвіду. *Mechanism of Economic Regulation*. 2016. № 1. С. 85–96
5. Pakholiuk A.M. Taxation of innovation activities in the agricultural sector under the laws of Ukraine. *Law. Human. Environment*. 2020. № 11(4). С. 60–66.
6. Гендлер Г. Податковий механізм стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності. *Вісник податкової служби України*. 2006. № 32. С. 25–28.
7. Василенко М. Д. Концептуальні засади господарсько-правового режиму технопарків і технополісів : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.04. Одеса, 2014. 357 с.
8. Лещух І. В. Інституційні засади використання податкових і митних інструментів сприяння розвитку просторових форм організації бізнесу в Україні. *Регіональна економіка*. 2018. № 3. С. 70–80.
9. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011.
10. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків Закон України від 16.07.1999 р. № 991-XIV : станом на 19 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14#Text>
11. IASP official site. URL: <https://www.iasp.ws/our-industry/definitions>.
12. Etzkowitz H., Leydesdorff L. The Triple Helix University-Industry-Government Relations: Laboratory for Knowledge-Based Economic Development. *EASST Review*. 1995. Vol. 14. No 1. P. 14–19.
13. Establishing Science and Technology Parks: A Reference Guidebook for Policymakers in Asia and the Pacific. *ESCAP*. 2019. С. 23–25.
14. Іванов Ю. Б., Анненкова О. В. Теоретичні підходи до розробки класифікацій кластерних структур. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2009. № 640. С. 93–100.
15. Технологічний Парк Український Мікробіологічний Центр Синтезу та Новітніх Технологій. YouControl. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/33215342/

16. Василенко М. Д. Реалізація інноваційного законодавства: деякі українські реалії в контексті створення ефективної правової бази. *Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство*. 2008. Вип. 435. С. 66–70.
17. Про внесення змін до Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» та інших законів України Закон України від 12.01.2006 р. № 3333 : станом на 19 квіт. 2006 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 22. Ст. 182.
18. Василенко М. Д. Пільги в оподаткуванні проектів технопарків як відображення спеціального режиму їх функціонування. *Актуальні проблеми держави і права*. 2009. № 42. 422–432. URL: <http://www.apdr.in.ua/v51/69.pdf>
19. Федоровська І. М. Проблеми розвитку технопарків на Україні. *Малий та середній бізнес (Держава. Право. Економіка)*. 2009. № 4. С. 94–98.
20. Про наукові парки. Закон України від 25.06.2009 р. № 1563-VI : станом на 19 квіт. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1563-17#Text>
21. Про наукову і науково-технічну діяльність. Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII : станом на 19 січ. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
22. Про інноваційну діяльність. Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV : станом на 10 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
23. Індустріальні парки в Україні – 2022 рік. Департамент інвестицій, інновацій та інтелектуальної власності. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=47454ed4-b60a-4f37-bb77-b7f3127742f8&title=IndustrialniParkiUVukraini2022-Rik>
24. Про індустріальні парки. Закон України від 21.06.2012 р. № 5018-VI : станом на 12 лип. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text>
25. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n8221>